

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XVI. gradus & honores legitimè co[n]ferri eruditis, eosqúe magni
faciendos esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Insignia
professionis
olim data
sunt.

Priuilegia
studioſo-
rum praeci-
pue doctori-
data.

In omnibus
aere eru-
to, quam
vellicet
mant.

Ordo facul-
tatum.

Promotio-
nis dignitas
in promoto-
non reſtis-
tur.

Ordo gra-
duum.

rum honorum in eo aliquod vestigium appetet; nam Cæsar, vt narrat sanctus illius Achates, Gregorius, doctores Gymnasi professionis & honoris insignia illi conferre constituerunt. Augustus etiam de iure respondendi auctoritatem omnibus negavit, nisi quibus Gymnasiorum examine id concessum esset.

§. 2. Maximam auctoritatem gradibus, siue dignitatibus Academicis Concilium Lateranense conciliauit, nam defendi, conseruari, & promoueribonarum artium studia diligentissime iusserunt. Egregia quoque sunt in hanc rem statuta, & decreta Concilii Viennensis sub Clemente quinto celebrati. Qui vero gradus eos consecuti sunt, omnibus priuilegiis praecipue gaudebant.

Honores Academicci, sunt testimonia publica eruditionis, cum dignitate, & reuerentia collata, & potestas agendi, fruendique bonis, quæ dignitati collata connexa sunt.

Magnus ille honor est, qui non fortunæ, non robori corporis, non athletica exercitationi, sed animi bonis impenditur.

Potestas non modo ad respondendum, docendum, sed alia quoque honorum ac dignitatum fastigia dantur. Nam yniuersitatum examine approbatos, ad principes, tam ciuiles, quam Ecclesiasticos mittebant, vt Reipublicæ curam in parte capessent, ad beneficia quoque, & prælaturas ex doctrina prærogatiuum habebant. Itaque ea spe Iustinianus in procœmio institutionum, omnes ad studia, tanquam Reipublicæ ne cessaria horratur. *Summa ope, & alacri studio has leges nostras accipite, & vosmetipos sic eruditos offendere, vt spes nos pulcherrima foueat, toto legitimo opere perfecto, posse etiam nostram Rem publicam, in particibus eius vobis credendis, gubernari.*

Omnia in Republica enim philosophia, & eruditio magis, quam res bellicæ firmant. Val.lib.3. cap.3. *Eſi & illa rebemus, & confians animi militia, literis polens venerabilium doctrinæ sacrorum antifæc philosophia, qua vbi pectora recepta est hominum, in honore, atque in utili affectu diffusa, vobis in alio virutis munimento confirmat, potenter acutu ad ore facien.*

§. 3. Varietas in hinc diligitatibus est, primo in dicensis facutatibus deinde in eisdem. In diuersis ille ordo est, vt primo loco Theologi, deinde iurisperiti, tertio medici, quarto philosophi constituantur. Ita Panorm. c. Cleric. de iudi. Sylvestre de doctoribus & magistris, n. p. Nec queri potest honorissima medicorum natio de iurisperitis, quod cum res, & opes illi, medici vero vitam tucantur, quæ accessoriis vita minores sunt, postponantur. Nam iurisperitus bene, iuste, pacifice, bono, communis conuenienter viuere docet, quod melius est, quam vivere: addo eos quoque vitam ab insidiis, & violentia legibus defendere.

Quod ero nonnulli censiure, eos qui approbati sunt à superiori, & digniore oportere præcedere, iam nulq; am quod quidem sciā fieri puto, uno doctores a pontifice, vel Cæsare diplomatis ingnes, cum ad Academias veniunt, ob causas, de quibus dicam, suscepit habentur *dei a. volas.*

§. 4. Alter ordo est in vna, eademque facultate, in qua sunt, vt nunc vocantur Baccalaurei, Licentia, Doctores, & in Theologia Baccalaurei Biblici, formati. Singulis certa tempora, ac libris, & scientiæ gradus propofiti sunt, id que agitur, vt sensim, per intermedios honores apicem contingat: In omni enim Republica gradus honorum sunt, apud Romanos ædilitas, quæitura, prætura, consulatus, & omnitemum consularium censura, ac dictatura.

Quam diserta ratio nominum fuit, que Iustinianus de his iuris recenset. Nam qui primo anno

legibus operam dabant, vt est in Epist. Iustin. de iuri docendi ratione, ita tam friuolo, quam ridiculo nomine *dupondij* dicebantur, quasi diabolares, vt Cuiac. putat. Dupondius minutus certe numisimatis genus fuit. Seneca in controuersia: *Itane peribunt decem iuuenes, propter dupondios tuos?* Et Seneca ad Lucilium Ep. 18. *Tunc mihi crede, Lucili, exultabis, dupondio satur, & intelliges ad saturitatem non opus esse fortuna: hoc enim quod necessitat sat est, debet etiam irata.* Non est tamen quare tu multum facere tibi videaris: facies enim quod multa milia seruorum, multa milia pauperum faciunt. Illo nomine te suffice, quod facies non coactus.

Duo igitur asces erant, aut minutiores nummi, qui tamen in vilissimam seruili famem sufficerent. *Dupondius duo asci.* Duos sane asces puto, cum Seneca paulo post subiungat; Epicurum ad Polycenum scripsisse, & gloriar, non toto se asce paci; Metrodorum, qui nondum tantum profecerat, toto. Exiguum fuisse constat ex verbis Epicuri apud Stob. *βεναζω τοι κατασ- μα πονηδει, θετηρη ζετανεισ. κατεσθια τεινεις εποντετειας ιδεονται, ει δι αντας, αλλα σημειονται ουτοι ενταις δυσχειας, quod sic vertit doctissimus Lipsius; Plenus sum & diffuso voluptate corpusculi, idque aqua & pane vtiens. Despicio autem sumptuosas voluptates, non ob ipsas, sed incommoda que comitantur.*

Periculum ergo Dupondii illi appellati sunt. Pene eo modo quo initio logices quibusdam in Academias vocant dialeticos, qui depositi non sunt, Bea nos. Sed prudens imperator, initia apera, honore sui nominis mitigauit, & nouos Iustinianos appellauit, quam tamen appellationem, nunc exoleuisse plerisque locis video.

Tertii anni auditores Papinianistas vocari auctor ipse est. Quarti anni auditores *ληται*, vel *λυτοι*, vel vt mihi videatur *λυται* vocati sunt. Nam *ληται* ad rem non pertinet, nisi quispiam à *ληται*, quasi videntes deruet. *λυτοι* solutos potius, quam solutores quæstionum significant; Turnebus idoneos soluendis quæstionibus arbitratur, quare ratione *ληται* vel *λυται* o prime dicentur. Quinto anno quo studium iuriis finiebant *τριλυτοι*, seu potius *τριηντα* non nominabantur. Hesychius *τριλυτius*, quod *τριηντα* solutos interpretatur, quo indicat se legiſe, *τριηνται*; sed si soluti, nondum igitur se explicuerant suis difficultatibus illi, qui in anno quarto versabantur. Itaque malo hos *λυται* potiores, & doctiores esse definitores, & ab honore iuris dicendi, hoc nomen adeptos.

§. 5. Sinensis quamvis Academias habeant nullas, honores tamen eruditis magnos conferunt. Ita de illis, obito pro salute gentium orbe, celebris Nicolaus Trigautius libr. 1. expedit: *Sinica capite 5. Nullius porro ludus est, aut Academia publica (quod non sibi scriptoribus aliqui assuerere) cuius Magistri hos sibi libros suscepint exponendos, sed quinque preceptorem sibi pro arbitratu deligit, à quo domi fuit, suoque sumptu instruatur. Horum porro domesticorum ludimæstrorum ingens est multitudo, tum maxime quod in more positu sit, vedi, quemque domi sibi filiorum duntaxat ludum aperire, tametq; vnu alterue numeretur, ideo credo, ne aliorū commercio, à studiis contentione auertantur. In hac scientia tres literarum gradus iis, qui ex eorum numero examinando se præbent, aptique fuerint iudicati, conferuntur. Id porro examen, in sola fere scriptione conficitur. Primus litterarum gradus confertur in singulis vrbibus, eo in loco, qui ludus appellatur. Eum confert insignis aliquis litteratus, ab rege ipso in eum finem nominatus. Is ex officio Tihio, gradus vero ipse Sieueai dicitur, & Baccalaureatum nostratem repræsentat. Tihio igitur omnes sua provinciæ vrbes peragrat, cum gradum collatutus, cui triplex examen præmittitur. Vbi Cancellarius*

ille, vt

*Sine domi
singulos a-
lum magi-
stros.*

*Tres gradus
litterarum
in Sina.*

*Baccala-
reatus Sina-
cus.*

Tria ex-
amina Bac-
calareo-
rum.

Ad incude-
re vocantur
Bacca-
laurei
reverentes.

O si quis ge-
nus bac in
Europam
reducatur.
Licentiati.

Non omnes
digni ren-
tiant li-
centiati, sed
quiscum ne-
cessari pro-
vincis.
Candida-
torum qua-
tuor millia.

ille, ut nostro more loquar, aduenit, quotquot ex ea
vrbe, eiusque finibus ad illum gradum adspirant, re-
pente concurrunt, secq; examini subiciunt. Primum
institutur à Ludimagiſtris illis, qui Baccalaureis, cum
gradū aſſecuti ſunt, præſunt, dum viteriorem adi-
ſcantur. In hoc examen admittitur quilibet, & ſepe
contingit, ut quatuor, aut quinque millia ex una vi-
be numerentur. Hi ludimagiſtri ſtipendio regio a-
luntur, in hunc finem. Hi deinde ad quatuor vrbis
præſectos (qui omnes ſunt litterati, aliis enim nem
mo Rem publica attingit) à ludimagiſtris remi-
tuntur, qui denuo examinatos Cancellario præſen-
tant, fed ex vniuerso numero non amplius ducentos, quos ex meliori ſcriptione digniſſimos iudica-
uerint. Cancellarii tertium eſt examen, & omnino
reliqui aſterius; nam è ducentis, viginti, trin-
tae, non plures, pro regionis magnitudine, quos
eodem examine digniſſimos inuenient, Baccalaureos
appellat, & præteritorum annorum Baccalaureos
aggregat, qui omnes non in ſimam vrbis partem,
dignitate repræſentant; nam ab omnibus coluntur
ſp. future, ad quam accidunt, dignitatis. Talarem,
pileum, & ocreas dignitatis inſigne peculiare, in-
duunt, eoque cultu alium, niſi Baccalaureum prodi-
re eſt iſcas. In magistratum congreſibus, hono-
ratiſſimi affident, & grauiores urbanitatis ritus iis ex-
hibent, quibus vulgo vti non licet. Multis quoque
iurum iuribus gaudent, & præter Cancellarium,
fuſque illos quatuor Ludimagiſtros, nemini fere
ſubſunt, nec facile ceteri magiſtrati, de illorum
cauſis, deliciiſſime iudicant. Cancellarii munus non
ſolum in nouos ſe Baccalaureos extendit, sed anti-
quiores etiam ſuperiorum annorum illo gradu ini-
gnitos, incidi reddit, & quid vel proſecerint, vel
defecerint, ſeuera trutina explorat.

Ergo pro ſcriptionis bonitate, quinque ordines
inſtituit. Iis qui primo cenſentur, præmio, potef-
tem facit munia quædam publica; ſed non maxima,
ſine ſuperiore gradu gerendi; in ſecunda claſſe re-
cenſitos, præmio quoque, ſed inferiori donat. Tertiis
nec præmio, ſed nec pœna dignos cenſet; Quarti
publice vapulant, ſocordiæ pœnam luenteſ; Poſtre-
mi tandem Baccalaureatus inſignibus exauuntur, &
in vulgi ordinem reiſciuntur. Id faciliter ne poſt-
quam in Baccalaureos reſenſi fuerint, in otio deli-
teſcant, & quia didicerint, obliuionis tradant. Alter
autem Sinensium literatorum gradus Kiugin appel-
latur, & cum noſtrorum licentiatorum ordine com-
paratur. Is non niſi tertio quoque anno in prouin-
cia Metropoli, ſub octauam lunam, maiori etiam
maieſtate conſertur. Sed non iis omnibus, qui eo
digni cenſentur, ſed qui inter illos certo numero di-
gniſſimi, pro prouinciarum dignitate, ac celebitate
plures, paucioreſſe. Nam in vtraque regia Pequini-
nensi ſciliſ, atque Nanquinfenſi quinquaginta ſu-
pria centum ex omni Baccalaureorum numero licen-
tiati renſciuntur; in Cequiana Quiam Sinenſi,
atque Fuquiana quinque ſupra nonaginta, in reli-
qui pro litteratorum numero, ac prouinciae digni-
tate aliquanto paucioreſſe: In hoc examen ſoli Bac-
calaurei, nec tamen omnes admittuntur, ſed eſt ſin-
gulis prouinciæ vrbibus, aut ludis, ut iam dixi, ab
Cancellario illo Baccalaureorum minimum trin-
ta, ſummi quadrageſta ex omninumero ad ſcri-
ptionem excuſſi, ſeliguntur. Et tamen hac ratione
in prouinciæ celebrioreſ ſepe numerus eorum,
qui ad licentiatorum ordinem adſpirant, ad quatuor
millia excreſci. Igitur anno illo qui licentiatis ini-
tiandiſ tertius quinque recurrit, qualis exempli cauſa
fuit annis Domini 1609. & proxime recurret
1612. paucis ante octauam lunam diebus, quæ ſe-
pe in Septembrem menſem incidit, magiſtratus Pe-

guinenses ſelectiſſimos ex vniuerso regno philoſo-
phos, ad centum Regi offerunt dato libello, ut ex
iis trinqua in ſingulas nempe prouincias, binos no-
minet, qui huic licentiatorum diſcuffioni præſint.
Eorum porro alterum e regio Collegio, quod Han-
tingum vocant, eſſe necelle eſt, cuius Collegio to-
to regno celeberrimi eſe perhibentur. Eos vero rex
omnino non nominat, niſi ſub idem temporis pun-
ctum, quo citatissimo itinere in diſignataſ pro-
uinciam potuerunt peruenire, adhibiti quoque per-
multis excubitoribus, ne quem ex ea prouincia vi-
la ex cauſa priuū alloquuntur, quam licentiati ſint
renuiciati. Ex eadem quoque prouincia, ab magi-
ſtratibus philoſophi celebrioreſ euocantur, a qui-
bus Regi illi examinatores duo, in hoc examine
primaque ſcriptionum diſcuffione, cum fide adiu-
uentur. In qualibet porro metropoli, palatium in-
gens pro hoc examine dunataxat extrectum cerni-
tur, altiſſimis muris cinctum. In eo domiciliorum
ſtationes permulta, & ab omni tumultu ſemore, in
quiſibus examinatores, quos dixi, dum ſcriptio-
nes diſcuit, commorantur. Præterhas, in me-
dio palatio ſunt cellulae ſuper quater mille, quæ præ-
ter exiguam menſam & ſtabellum, & viuum homi-
num capere vltra nihil poſſunt, eis hiſ cellulis ne-
mo cum viſino colloqui, ſed nec videre quenquam
poſteſt. Vbi examinatores, & Urbani, & Regi, quos
dixi, in Metropoli adueniunt, priuū in eo palat-
io, in ſua quicquid ſtatione includuntur, quam cum
vlo colloqui poſſint, imo a mutuis inter ſe collo-
quiiſ excluduntur, toto eo tempore, quo inſcri-
ptionum diſcuffione laboratur. Qui etiam id tem-
poris nocturnæ diurnæque multorum militum, &
magiſtratum excubia, explorant, & arcent omne
literarum, ac fermontum commercium eorum, qui
intra palatii fines degunt, cum iis, qui extra eos
commorantur. In hoc porro examen trés & idem
vbique dies toto regno deputantur, nonus nempe
ac 12. ac 15. octaua lunæ dies. Et ab illuſcidente au-
rora in primam noctem tempus ſcriptioni conde-
ditur, ianuis ſtudioſe occluſis. Scilicetibus porro le-
uis reſectio priuilegiata ſumptu publico præ-
betur. Cum in palatii fines Baccalaurei admittuntur,
ſeuveriſſime explorantur, ſeum aliquem librum
aut ſcriptionem deſerant nec ne. Et ſolum ſinuntur
penicilllos aliquot quibus ad ſcribendum vtun-
& ſcriptoriā laminam, de qua ſupra, atra-
mentum chartamque deſerre. Eorum porro uestes
penicilli, laminæ ſcriptoriæ, ne quid per fraudem
contineant, explorantur: Si fraudis aliqua deprehen-
ſa fuerit, non excluduntur ſolum, ſed etiam acer-
rime puniuntur.

Posteaquam in palatium admittiſſi Baccalaurei, &
fores clauſæ, & publicis ſigillis obſtruit, Duo illi
ab regia examiniſ præſides, tres e tetrabiblio illo
ſententias in publicum exponunt ſuo arbitru ſe-
lectas, quas ſinguli totidem ſcriptionum ſibi thema
proponunt; e qualibet item quinque illarum do-
ctrinariarum quaternas ſententias, aliarum totidem
ſcriptionum thema proponunt. Eaque ſibi quicquid ſcripto fit.
Examen
ſcripto fit.
deligit, quæ ex ea quam proſtitetur doctrina, eriuntur
leptem has ſcriptiones oportet eſſe non verbo-
rum ſolum luminibus, ſed ſententiarum quoque
pondere graues, obſeruatis accurate Sinenſi facun-
dia præceptionibus, nec vllam ſcriptionem oportet
quingentos numero characteres ſuperare, quorum
ſinguli ſingulas diſtiones noſtræ exequant. Die al-
tero, qui biduum ad examinandorum quietem con-
ſequitur, eundem in modum reclusis, tria propon-
nuntur, que olim ex veterum annalibus erita con-
tigere, vel alia quædam, quæ impoſterum poterunt
euenire, termi ſinguli ſcriptionibus ſententiam ſuum
dicere
dici-
rum ho-

Examina-
tores ma-
gna cura le-
gumur.

Corruptelis
obuiā itur.

Ad politi-
cen & ius
examen hoc
pertinet.

Nō difimi-
lē rationem
in præmis
distribuen-
dus societas
obseruat.

Quid si hec
aliquo in
Academias
induceren-
tur?

Doctoratus
Simenfum.

dicunt, aut Regem dato libello monent, quid eo in
casu faciendum, è regni bono videretur. Tertio
similiter dicitur tres iis lites, ex iis proponuntur, quæ
in gerendis Reipublicæ muneribus discernenda exi-
gi possunt, ternis itidem scriptioribus singuli sen-
tentiam suam explicant, quam in ea lite difiducan-
da ferrent. Acceptis in hunc modum suo singulis
die scriptiorum argumentis, & ad memoriam trans-
scriptis, Baccalaurei in designatam sibi ab iis, quo-
rum interest, cellam ad scribendum ingrediuntur,
& magno vbiique silentio, à singulis scribuntur. Scri-
pitiones singulorum in libello in eum finem parato,
à singulis transcriptibuntur, adscripto suo, parentis,
aui, & abauit ad finem scriptiorum nominibus, &
libellum ita obfirmant, ut non nisi à deputatis pos-
sit aperiri. Id singuli cum singulis libellis fecerunt,
eos deputatis offerunt: illi, priuquam in examina-
torum quam manus veniant, librariorum, qui iam
parati adsunt, manu transcriptibunt: ac ne fraus esse
possit, rubeo colore exempla pinguntur, ipsa porro
autographa, fine auctorum nominibus examinato-
ribus discutienda traduntur; ipsa vero autographa,
numeris signata, quæ transumptis respondent, in-
terim asseruantur. Id fit, ne qui discutunt scriptio-
nes, auctorum nomina vel ipsam pingendi rationem
internoscant. Piores illi ex urbanis magistratibus
seleci examinatores, scriptiones omnes excutiunt,
& pessimam quam ita reiiciunt, ut regii exami-
natoribus duplum offerant eius numeri, ad quem
excrescere licentiatorum numerus potest. Ita si cent-
um & quinquaginta renunciari oportet, scriptio-
nes trecenta seponuntur, & ad regionum examina-
torum stationem postremo scrutinio excutienda
transmittuntur; è quibus optimas quasque, quan-
tum pro numero licentiatorum satis, fegregant. Ex
eo inde numero primas, secundas, & tertias deli-
gunt, & in ordinem accurate componunt. His per-
actis omnes simul examinatores, transumpta cum
autographis, appositis numeris, agniti conferunt,
& auctoris in autographo nomen legunt: hæc no-
mina cubitalibus literis delicta, in ingenti tabula
exponunt, octaua fere luna exente, magno magis-
tratum concursu, applausuque eorum, qui licen-
tiatus renunciatis, vel fanguine, vel necesstitudine
contingunt. Hic porro gradus priore longe su-
perior, ac celebrior, aliisque nobilioribus gaudet im-
munitatibus, & peculiari dignitatis ornatu. Imo si
ad supremum gradum adspirandi deponunt cupiditatem,
non innotinor in Republica munerum cap-
paces existunt. Hoc actu ad exitum in hunc mo-
dum perducto, Regii examinis præsides, librum eu-
tulgant, quo totius examinis successus, licentiatorum
nomina, & insigniores de qualibet proposita
materia scriptiones hac ratione in regnum vniuersum
immittuntur. Sed maxime illius scriptiones ty-
pis illis excuduntur, qui primum inter licentiatos
nomen est fortius. Is Sinico Quiayuen appellatur.
Hic porro liber eleganti in primis charactere excu-
ditur, totoque regno spargitur, eiusque aliquot ex-
emplaria Regi offeruntur, & reliquæ palatinis. In
hoc examen minime admittuntur, qui sunt alterius
provinciæ Baccalaurei. Solum in vtræ Regia
patuci ex aliis prouinciis ex peculiari priuilegio, quod
in ludum regium, cuius collegæ sunt, adiicitur
postquam Baccalaureatum obtinuerunt, in id Col-
legium, per solito Camera regiaæ certo aureorum
numero, adsciscuntur. Tertius apud Sinas littera-
torum ordo Cin-su appellatur, & Doctoratum no-
stratem plane repræsentat. Hic etiam tertio quoque
anno confertur, sed solum in Regia Peginensi, &
Doctorum iniandorum annus semper est is, qui
licentiatorum actum proxime insequitur. Eum por-

ro non nisi ex vniuerso regno trecenti, consequi-
tur, tametsi è singulis prouinciis licentiatari, quoties
aleam examini subire voluerint, ipso iure admit-
tantur. Instituitur hic actus secunda luna iisdem,
quos supra memorauimus diebus, forma quoque
eadem; nullo plane discrimine, nisi quod pro ra-
tione gradus atque dignitate crescit etiam in explo-
rando diligentia, ne qua forte fraus fauorque sub-
reparat, ipsi quoque examinatores è grauissimis re-
gai Magistratibus, quos Colaos vocant, de quibus
infra, examinis præses nominatur. Finito examine,
renunciatis Doctribus, eo ipso in palatio, in
quo etiam licentiatos renunciari mos est, simul o-
mnes in palatio regio, coram præcipuis totius aulae
magistratibus, quin etiam ipse rex olim aderat, pro-
posito themate, scriptiōnem componunt, cuius iu-
dicio, magistratum, quos ipsi gesturi sunt, ordo
renunciatur, in tres classes distributus. Huius ex-
aminis magna est celebritas, que tota in breui scri-
piuacula consistit. Qui primum in Doctorum ex-
amine locum obtinuit, illius terrius locus in hoc se-
cundo examine extra aleam versatur. Qui vero in
hoc examine primas ac secundas obtinet, insigni per
totam vitam dignitate insignitur, præterquam quod
maxima quæque in Republica munera gerit. Ea
dignitas apertissime cum Dicis apud nos Marchio-
nus titulo conferretur; si ea in posteros hereditario iure transferretur. Hi mox Doctores propria ve-
ste, pileo, & ocreis, ac reliquis etiam magistratum
in signibus gaudent, & ad publicos magistratus opimio-
res, ac nobiliores euhuntur, eo semper ordine,
ut nusquam doctores ab licentiatis superentur, ha-
bentur quoque in primorum regni numero, & re-
liquis licentiatis, quibus fors non aequa cedidit, suis
pridie Collegis, ita repente superiores existunt, ut
credi vix possit, nam vbiique potiores partes illis
cedunt, & speciosioribus eos titulis compellant.
Hi autem licentiat qui à doctorum numero reiecti
sunt, si spem doctoratus imposterum consequendi
deponuerint, ad gerendam Ræpublicam admittuntur,
& licet infra doctores, non tamen infimos vel
in regia vel foris magistratus gerunt. Si fortunam
denuo tentare placuerit, domum repetunt, sedulo
scribendo legendoque exercent, toto insequente
triennio, dum redeunte annorum circulo, in ex-
aminis arenam iterato descendant. Id quoties libue-
rit, tentare licet. Et cueni non raro, ut aleam de-
cies subeant, repugnante semper fortuna, qua spe-
laclati, vitam abisque munere publico vniuersam
terunt. Duri aut summi, aut nihil esse volunt.
Huius quoque non leuis atque inferioris ordinis re-
nunciati successus, suo priuatum volumine ab ex-
aminantibus excuditur, adscriptis ut supra, nominibus,
& insigniori quoque scriptione. Præter hunc
librum, alius etiam quotannis editur, quo docto-
rum omnium nomina, patria, parentes, officia, &
quo in loco ea gerant, describuntur. Ita qui annum
hoc volumen insperxit, sciet quam quicunque digni-
tatem à primo doctoratus anno ad obitum vique,
& vbi fesserit, quibus gradibus honorum vel ascen-
derit, vel descendenter, quod apud Sinas pro cuiusque
meritis est quotidianum. Et est in hac graduum con-
secutione illud admiratione dignum, quam eiusdem
anni College inter se necessitudinem contrahant,
nam non licentiat minus quam doctores, quibus
fortuna ut faueret in eundem annum conspiravit,
sese loco fratribus per vniuersam vitam habent, seque
mutuo & propinquos suorum Collegarum in omni-
bus rebus adiuuant, vnanimi semper animorum
consensione, cum ipli quoque examinatoibus, et
iam arctius vinculum necunt, quale solet inter pa-
rentes, ac filios, vel discipulos ac magistros, de-
bita sem-
bita sem-

Magis-
tratus Sinensi
sunt ex-
aminatores.

Nullus la-
bor ardus
videtur, ut
præmis
magnum.

Fide-
mone &
princeps
imitare.

Militia Si-
nenſis.Hoc vniuersi-
tate ex-
amini in illo ex-
amini incep-
tum est.Honora-
tissima, Aca-
demia in
qua sincera
iudicia.Quantum
temporū ad
studia, &
honores A-
cademicos
recurratur.Philosophia
triennio.Theologia
quadriennio
absolu-
tum.

bita semper veneratione, tametsi ſaþe contingat, iþplos diþipulos altius magiſtro, per ſingulos hono-
rum gradus ascendere. Hos etiam honorum gradus iſdem anni ac locis, iſdemque titulis, iis qui mili-
tiam profitentur, concedi mos eſt. Tempus ſolum in ſequente lunam diſterri ſolet. Verum ex eo quod apud Sinas ars militaris iacet, longe inferiorē confeſuntur apparatu. Et ita pauci ad eos adſpirant, vt onuino res misera videat. Militare hoc examen triplex quoque eſt. In primo equeſtri curſu incitati, ſagittas nouem expedient: In ſecondo totidem ſagittas in eundem ſcopum pede fixo collineant. Et qui vt minimum quatuor ſagittis ex equo, & duobus eþolo ſcopum attigerunt, in tertium examen admittuntur. In quo de rebus militariis, proposita quæſtione, iubentur ſcripto repondere. Iudices deinde collato inter ſe tripliſi hoc exame, in vnaquaque prouincia, ex vniuerso numero licentiatiſi feru quin-
quaginta renunciant. Quo anno vero Peguini do-
ctores nominantur, militares quoque ex omni li-
cenciatiſorū totius regni numero ſelecti, tripliſi etiam exame præuio, omnino centum militari do-
ctoratu inſigniuntur. Doctores ex hoc Collegio fa-
ciliſi quam licentiati non tamen ſine largitionibſ ad aliquam præfecturam militarem deſignantur. V-
trique, cum primum renunciantur, ſiue ii de Philo-
ſophico ſiue de militari ſint ſenatu, ſupra aedium ſua-
rum limen ad familiā commendationem, titulum inſcribunt literis cubiculibſ, quo ſignificatur, quam quicquid dignitatem ſit adeptus. Illud ad extre-
mum prætereundum non eſt. Omnium examina arbitri-
tros ac præſides, ſiue de re militari, ſiue de Mathemati-
cis diſciplinis, & arte medendi, & longe magiſ de
rebus Ethicis diſcufio inſtituatur, ē ſenatu Philo-
ſophico delig, nec vellum vel Duce, vel Mathemati-
cum, vel Medicum illis adiungi; quod non parum
Europæ noſtræ mirum, & fortaſe ineptum videbitur.
Tanta enim eſt eorum qui Ethica diſciplina
præcellunt, apud Sinas opinio, vt omnino videantur
aptam de omnire poſſe ferre ſententiam, tametsi ex-
tria ſuæ profetiſiſi ſumis longius euaguerit.

§. 6. Plurimiſi hac verbiſ auctoři reſuli, tum quod viri optimi, quiq; animam ſuam ſoties po-
ſuit ſuis in manibus, vt gentis ignota animas lucra-
reſt, memoriam mecum, recolam; tum quia Aca-
demia noſtræ, in quibus laſpa diſciplina, & ardor di-
ſcendi exſtinctus eſt; ad hunc modum in integrum
reſtitui poſſint. Audeat ſimile quippiam princeps,
rota Europa nobilissimam Academiam in vrbe ſua
exurgere confiſciet.

Quenam ad hos gradus temporum interualla re-
quirantur, certo ſtatiū non poſteſt. Societas noſtræ
Philosophia triennium, Theologia quadriennium
conſtituit. Sic haber Reg. 17. præpoſ. Prou. Philo-
ſophicum curſu triennio abſoluunt, non autem minore re-
tempore, vbi ſunt noſtri: ſi autem ſols ſint externi auditores, re-
linquatur prouincialis iudicio, quotannis vero, ſi ſieri po-
teſt, vniuſ curſu abſoluendus, & alter inchoandus.

Et reg. 9. §. 1. Quadriennio ex Conſtitutionibus The-
ologia curſu abſoluunt, idque à duobus, vel ſi omnino al-
liter ſieri non poſet, a tribus ordinariis Professoribus, pro di-
uerſo prouinciarum vſu. Vbi autem tres erunt, tertia lec-
tio erit moralis Theologia, in qua ex profeſſo, & ſolide explicen-
tur materie morales, qua ab ordinariis professoribus, vel om-
nino prætermitti, vel breuissime perſtrigi ſolent. Quam
quidem lectionem noſtri biennio ſaltē audiant, altero que
biennio ſcripturam ſacram.

§. 7. Regni Francici iura hoc in genere ſeueriſſi-
ma, refert prudentiſſimus, & doctiſſimus Politico-
rum Petrus Gregorius Tololanus, lib. 18. c. 9. Ita vero
ille refert ex concordatis regni, & ſummi poſtifici.
Ad preſumptionem probationis ſcientia facit tempus, quod

qui in ſcholis in diſcendo conſumperit, iuriſq; ciuilis ſtudium
quinquennio perfici poſſe docuit Iuſtinianus: iuriſ vero cano-
niſi ſeptennio, canones. Ex preſcripto vero concordatorum,

gallicorum, & ſummi poſtifici, pro beneficio obtinendis in re-
gno Galliarum in iuriſ priuilegiorum, nominationum, ſtatutum,

vt collatores ordinarij, aut patroni ecclæſiaſtici, dignita-
tes, personatus, adminiſtrationes, officia & beneficia ecclæſiaſ-
ticia, in mensibſ graduati, & nominati aſſignati, vacan-
tia, illiſ graduati ſimpliſib; aut nominati illa conſerre, aut

ad illa eos duntaxat preſentantur, qui per tempus

competens in Vniuerſitate famoſa ſtuduerunt.

Tempus autem

effe competens declaratur decennium in magiſtri ſeu licentiatiſi,

aut bacchaliarii in Theologia: ſeptennium vero in Doctoribus

ſeu Luentiatiſi in iure Canonico, ciuili, aut medicina, quinque-

nium autem in magiſtri ſeu licentiatiſi in artibus, cum rigore

examina, à logicalibſ incluſive, aut in altiori facultate. Se-

xennium in bacchaliarii ſimpliſib; in Theologia: Quinque-

nium vero in bacchaliarii iuriſ canonici aut ciuili, in quibus

bacchaliarii iuriſ canonici & ciuili, ſi ex vtroque parente no-

bileſ fuerint, trienniū ſufficere decernuntur. Simplices graduati

dicuntur ibi, qui nominatione non haſent, nec fauore etiā tan-

to ac qui habent in conſequendis beneficioſ donantur, tēp; illud

ante adēptionem graduati ſtudiorum deſideratur completem,

ad effectum conſequendis priuilegium acceptandi beneficia de-
bita per concordata graduati ſimpliſib; vel nominati, va-

cantia certis mensibſ, prout deſinunt, & diſtinctum fuit.

Tempus ſtudiorum perficiendorum in prædictis eſt iuriſ po-

ſitui, ad effectum priuilegiū conſequendum, ſed in aliis poſteſt

effe arbitriarum magiſtri, qui promouendos poſſunt ſuo iudi-
cio vel ante, vel poſt illud probare. Artes longe, viva ureuſi, &

vt quid poſſit diſcere, tempore indiger, vt poſtea poſſit docere.

§. 8. Verum hoc fatetur eſe iuriſ politiui, in aliis

est arbitriarum, nam ob ingeniorum diuerſitatem alii

ciuiſ, tardius alii ad eruditioñem veniunt. Tem-

poris igitur illa ratio inſtituenda eſt, quæ mediocri-

bus ingenii ſufficiat, maximis non fit oneroſa, &

quæ tarda ingenia magno labore pene attingant.

Facultas Theologica Moguntina, quæ iam anno 50
quinquaginta magna omnium uitilitate floret, ita ſta-
tut 4. §. 2. Nolumus vilius etiā, aut tempore ſtudio-
rum ratione haberi in promotionibus, niſi & cognitione re-
ſine doctri-
næ, nec do-
honestæ conuerſationis, ac vita reſtimonio promouendus com-
mendetur. Nam infames Apoſtolas, aut peruerſis moribus
moribus ad
notorie predoſis quantacunque doctrina excelluerint, omnino promotio-
nem ſufficie-
nem ſufficiet.

Temporis enim iaſtura, ſine profeſſu, ad rem ni-

hil facit, tempus tamen deſcriptu §. 4. Item ſtatutus

& ordinamus, vt nemo ad prelectionem, vel gradum Bacca-

laureorum Biblicalorum admittatur, qui vt minimum non au-

dierit prelectiones Theologica ordinarias per duos annos: ad

gradum vero Baccalaureorum ſententiariorum ante terium

annum expletum nemo admittendus eſt, vt inchoare poſit pre-

Mogun-
tione terij libri ſententiariorum, qua inchoata cenſentur ita.

Baccalaurei formati: Licentia vero gradum nemo, niſi elapoſo

anno quarto ſtudiorum Theologicorum conſequetur.

§. 9. Nuncetiam mala Academiarum recenſenda

sunt; neque enim politici eſt illa diſſimulare, quæ in re publica

totius re publica perniſiem erumpunt. Ac primo ſepe vani-

quidem multis locis, ad honores Academicos indi-

cas, in dete-
runtur. Vetus illa querela eſt; propter geniſ erra-

quam Academias multi oderunt, nonnulli euerſas

ris ſincere-
eſe cupiunt. Sed iniuria, ad magiſtratus ciuiles, ad

tribunalia, ad diadema & ſceptra quoties meru, ſpe, rur.

precio, imo & per flagitioſa obſequia euehuntur illi,

quos ſeruos habere vir honestus nollet? Eccleſia

quoque opulentia, crebro pefſimiſis, non ſepe optimis

blica cun-

neous ha-

Re publica premitur, Academicos quoque afflent,

beat, non

& ſenſim inficiant? Fateamur igitur ita eſe, & viris poſteſt eſſe

doctiſſimiſis nunquam deſeſe quod emendent. Me immuniſ

accuſatorem Academæ non habebunt. Iam olim vniuerſitas

monuit

monuit Concilium Constantiense. Item ut de cetero floreat sapientia, & rigeant literarum studia, nullus ad ritulo graduum, & honorum assumatur, nisi idoneus, & approbatu[m] moribus, & scientia, atque benemeritus: nec ita leuis, & nimium precipitata promoto fiat. Nam ut notum est, & multi ridiculosum, multi magistrorum nomen obtinens, quos magis adhuc discipulose decret, contra facientes aut venientes, priuilegia regalibus eisdem Vniuersitatibus concessis, ipse iure priuidentur.

Ipsius pontificibus, ambitio imperitorum impo-
suit. Praxi ostendit Petrus Gregorius l. 18. c. 9. §. 7.

**Imperiorum
auctiū am-
bitio facit.**
Refert Iulius tertius summus pontifex in constitutione edita sexto Februario millefimo quingentefimo quinquaginto se-
cundo, abusum quendam emendauit, quod multi iuris ciuilis,
& canonici ignari, ad doctoratus gradum aspirantes inde-
bile, sub pretestu quod in aliqua Vniuersitate studij genera-
lis operam dando in tantum proficerint, quod idonei existant,
licentiam a sede Apostolica obtinerent, vel extorquerent, ut
ab aliquo prelato, seu a persona in dignitate Ecclesiastica con-
stituta, etiam de proprio extorquent, insignia doctoratus
in Romana curia suscipere valerent: & eiusdem licentia pre-
textu examine ad id requisito, & alii necessariis desuper mi-
nime exhibitis, contra sacrorum Canonum statuta, & iuris dispo-
sitionem, in illius doctoratus dignitatis opprobrium, se-
ad illius gradum faciebant promoueri, vnde gradus ex pra-
missis rilecebat, illudque emendans disponit S. Pontifex ne-
minem de cetero in urbe creari posse doctorem nisi a Collegio
Aduocatorum consistorialium, non obstantibus priuilegiis &
licentis in contrarium concessis.

**Doctores
bullatos ipsi
pontifices
abdicant.**
Hinc nihil hodie vilius, aut suspectius doctoribus
bullatis, quamvis multi insigni eruditione polleant,
cum tamen illi quos Pontifex, vel Imperator eo ho-
nore dignatus est, summo loco haberi soliti fuerint:
Verum præsumitur, non quidem in iudicio, sed ho-
minum opinione, fraudulentia: nec minor tamen in
ipsis Academiis errore est. Ad experientiam appello
causas defendant doctores, disputerunt magistri. Rhod-
us, & saltus suspicionem mean refutabunt.

Mali tanti causa est, mundo ipso potentius, au-
rum; Dum enim pecunia inhant nonnulli Academicici,
quibus honoris suos prostiunt: Et multo
gratiore sunt, imperiti, qui examinis seueritate[m] mu-
neribus mitigant, quam qui eruditione, & doctrinæ
insigni documento prouocant. Credo interdū pau-
periem Academicorum, adea lucella illos deicere,
sed aliud quiduis agendum potius; quam pecora &
truncii ad cathedras doctorum trahendi; Tales enim
promouendi sunt, ut si leges interirent, recte tamen
doicerent, & viuerent. Hæc autem tum ipsis, tum
principibus consideranda propono.

§. 10. Primo. Doctoratum in facultate Theolo-
gica, Iuridica, Medica, ab eo qui se indignum esse no-
uit, nec sine peccato mortali suscipi, nec ab aliis con-
ferri posse, si indignum esse nouerint. Ita Sylvestre de doctorib. §. 4. Nauar. de pecc. mag. & doctor. c. 25. Arm. Aluar. Pelag. l. 2. d. planctu Eccl. Sa. in aphoris.

**Impostura
est indigni
promotio.**
Causa magna est, quia Rempublicam, atq; Eccle-
siam fallunt, & in magna re, qui enim tibicinem im-
perium canendi voluntatibus principis offerre non
auderent, illi populorum, principumque falutem a-
liena imperiorum obiicere non verentur. Gradus vero
illi dantur, ut Ecclesia idoneos habeat doctores, qui
hæresibus resistant, infideles conuertant, & credun-
tum principes, tu Episcopi Academicis, à quibus sine
graui scelere falli, & irrideri non possunt. Sunt vero
sua facilitate rei omnium, quæ inde sequuntur, malo-
rum. Si indoctus Theologus, aut fidem ignorantia
prodit, aut aduerfarioris conficius fu[er]t imbecillitatis fu-
git; Si clientem perdit indoctus patronus, si clinicum
medicus inexpertus curandum suscipit, letifero se
crimine obstringunt; quia lucri causa proximos in
salutis, vite, & fortunarum discrimen præcipitan-

& vt tantum possent Academica auctoritate fulti li-
centius graflantur.

Accedit propria singularum fides, officiumque:
doctores enim qui sunt in senatu Academicu[m], vel
promissione, vel etiā iuramento obstringuntur, ne in-
idoneos admittant. Nostra facultas t. 7. §. 4. Omnes
inreverando constringit; Se fidele testimonium de Baccala-
reis in Theologica facultate cum legitime interrogabuntur,
perhibituros. Itaque recte Sylvestre etiam per iurio ob-
ligatos censet, qui indignum admittunt.

Quamvis autem nunquam doctrii videantur, aut
causas acturi, aut sane praxi medicinae exercituri, ita
vt abesse periculum videatur, non tamen sine mortali
peccato testimonium eruditionis publicum de-
cerni indoctis potest. Nam forte occasio, aut necessi-
tas, vt sunt rerū humanarum omnia incerta, id exi-
ger, atque ita nihil nisi inanem titulum, & si haette-
nus latuerit, auctoritatem nocitaram adferet. Hoc
cauere prudentis est, ne furioso gladium, ne imperio
iudicandi, aut docendi potestatem committat,
quamvis enim furiosus gladio, quandoque recte vita-
tur, nunquam furioso recte datur gladius. Et quam-
quam causas operam imperiti medici aliquando fa-
ciat salutarem; improba tamen est temeritas illius,
qui artem in alieno corpore experitur.

Quod si nullum vñquam detrimentum priuile-
giata, & doctorali infictia allaturi sunt, graue tamen
peccatum est, & reipublica pernicisum eruditorum
in signia, stolidis pecudibus appingere. Nec princi-
pium, fundatorumq; honestissima voluntas, sine sce-
lere eludi potest. Si enim totius Reipublica interest,
ne fortium virorum, & bene meritorum præmia in
se versuti, & callidi deriuent, certe maximum sentierit
detrimentum, si doctrinæ, & prudentia testimonio
falso de decorati incedant illi, qui adeo rudes sunt, vt
doceri vix queant. Nam præterquam quod honores
illi penitus contemnuntur; Si tam indignis, quam
dignis contingunt, aliud etiam malum oritur, quod
multas Academias peñsum dedit. Omnia adole-
scunt ignavia, oculumque, & inde erumpens dif-
fusio, libidinesque. Si enim ad Academicorum
honorum arcem, tam pecunia imperitia, quam la-
borios scientia deducit, multi paucorum numino-
rum iactura, longi temporis maximos labores, facile
prediment. Triflissimos illius Academicæ perfidae
effectus, multæ vñueris experientur, in quibus
a multis annis, à gradibus nemo arcetur, & cæ-
rimonie loco examen duntaxat agitur. Quis enim di-
ligentior in literis est, vt gradum consequatur, aut cui
metus repulsa marcorem exxit, si diuities indoctos
summo loco, quasi eruditione venerabiliores stare
videt?

§. 11. Sed neque opibus Academæ illa præuari-
tatione consilitur; nam postquam vulga sunt in-
dignis insignia, postquam turba fecit contempti-
les, primo nobilitas honores illos spreuit, nunquam
factura, si in illis vera eruditionis testimonia esse a-
gnoscet. Magnum hoc vulnus est vñueritatem,
nobilissimam iuuentutis partem amississe. Vidi nobi-
lissimos adolescentes, magnatum filios, principum
cognatos, omnes studiorum partes assidue, diligenterque
tractare, magistrorum testimonia postulare;
sed gradus Academicos, hoc est, publica testimonia
contemnere. Quod enim communiter tam doctis, quam in-
doctis conceditur, non est, (dicebant) testimonium eruditionis;
sed inutilis ceremonia hominum oculos, & ambitiosorum.
At vero Ecclesia doctores nullo modo contemptos
esse vult, cum tam multa, & grandia illis committat.
Quantum Concilium Tridentinum doctoribus tri-
buit se. 22. c. 2. de reform. explicuit. Quicunq; post hac
ad Ecclesias cathedrales erit assumendus, is non solum natali-
bus, etate, moribus, & vita ac alio, quæ à sacris canonibus re-
quiruntur.

Ipsa hono-
rum pro-
fessatio, &
vilitas gra-
ue crimen

Gradum
professio
disolatio-
nem, oculi
inducit.

Si dignos
querimus,
longi tempori
pauci pro-
mouendi
sunt.

Divitiae e-
ruditio
nem honorum
sepe pra-
punt.

Nobilitas
Academici
cos honoris
probri
dixit, post
quam vul-
gati sunt
indigni.

Ecclesia do-
ctores vult
esse honoris
tros.

MERITO
promotus.

quiruntur, plene sit prædictus, verum etiam in sacro ordine ante, sicutem sex mensum spatio, constitutus. Quarum rerum instru^o, si eius notitia nulla, aut recens in curia fuerit, a sedis Apostolica legatis, seu nuncius prouinciarum, aut eius ordinario, eoque deficiente, a vicinioribus ordinariis sumatur; Scientia vero propter hoc eiusmodi pollet, ut muneris sibi iungendi necessitatiposit satisfacere. Ideoq; ante a in Vniversitate studiorum Magister, sive Doctor, aut Licientiatu*s* in sacra Theologia, vel iure canonico, merito sit promotus, aut publico alicuius Academie testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur. Quid si regularis fuerit, a superioribus sua religionis similem fidem habeat. Prædicti autem omnes, vnde instru^o, seu testificatio erit sumenda, huc fideliter, & gratis referre teneantur: aliquin eorum conscientias grauiter oneratas esse scient: ac Deum, & superiores suos habebunt vltores.

§. 12. Quid grauius dici posset a generali Concilio, in eos, qui prædiolisi, & paucis nummis, publica illa testimoniu*m* diuendunt?

Clericos
sincere non
examina-
bit, qui se ex-
gratia non
merito no-
nuit esse ex-
aminato-
rem.

Examinari clericorum, doctores præficit eadem Synodus sess. 2.4. cap. 18. de refor. Sunt vero hi examinatores, Magistri seu Doctores, aut Licientiatu*s* in Theologia, aut iure Canonico, vel alijs Clerici, seu Regulari*s*, etiam ex ordine mendicantiu*m*, aut etiam seculares, qui ad videturunt magis idonei, iurentque omnes ad sancta Dei Evangelia, se quæcumq; humana affectione postposita, fideliter munus executuros.

Quid vero illi de scientia aliorum iudicabunt, si sua ambitione, si academico peritio facti sunt ipsi doctores? Si fal infatuatum fuerit, in quo falietur? Eadem fessione cap. 12. Archidiuconos iubet esse magistros, vellentiam in Theologia, vel iure canonico. Et c. 16. Vicarii Episcopi constituantur. Hac cum Ecclesia constitutu*m*, tantum Academici testimoniis tribuit, quantum vix vlli alteri, ideoque merito contra prævaricatores, Deum vltorem inuocat. Eadem in iuriis, & medicina doctoriibus est ratio. In illorum enim consiliis res publica, tota pene verfatur, in horum scientia multorum, atque etiam principum, & magnatum vita.

Magistri
artium an-
posint in-
digni pro-
moveri?

§. 13. Quid vero de magistris artium, & baccalaureis? Non desunt, qui indignos a peccato mortali excusent, sive gradum imperiti sufficiant, sive conseruant. Nulla enim Republica pars illis committitur, quamvis igitur stolones togatos, eponide, pileo, anulo adorment, neminem tamen fallent, quia rebus nondum admouentur. Ego contra sentio, indignos baccalaureatus, aut magisterii Philosophici in lignibus ornare, peccatum esse mortale. Primo quidem ob iuramentum quo multis in Academis examinatores adiunguntur, ut promittant indignos non admisuros; itaque fundatores, & Academias quæ iuramentum postulant, rem grauem esse censem; hinc consequitur, ut etiam illi, qui quamvis iusfirandum non dixerint; promissione tamen fidelitatis tenentur, ut in re graui, publicum testimonium falsum sine graui peccato dare non possint. Deinde; Multa etiam magistris artium committi solent; disputandi, docendi, examinandi alios, promouendique potestas. Quæ vbi imperiti collata fuerit, necesse est studia illa, quæ Republica sunt necessaria, capere magna detrimenta, quæ cum maiora sint, quam pecuniarum damna, hic quoque crimen cernitur. Cum enim numerosa sit in Academis iuuentus, quæ Philosophia operam nauat, contemptu honorum Academicorum, constat ipsos ardorem studi*m* restinguere, est exerte ipsam iuuentutem corrumpe. Conte inuntur autem, cum definunt esse testimonia eruditio*m*. Et quo maiore vestium, coniuiorum, carminum, comitatum apparatu cærimonie illæ peraguntur; eo apud consilio suæ, atque alienæ incitæ maiore ludibrio habentur. Quia spectatores pompa, testimonia falla, leuitasque Academicorum producuntur. Haud pauca sunt Ecclesia Collegiatæ,

quæ Baccalaureatum, aut magisterium requirent, quas fallere non modo est turpe, sed etiam criminosum. Denique qui promouent indignos, cum non semper, nec omnes possint euehere, nisi omnem disciplinam euertant, vehementer infamant eos, quos repellunt, magna enim est infamia, ne inter indoctos quidem locum habuisse, ne Myorum quidem extremum esse. Atq; hinc ille contempns oritur, cum primus locus non est magno honori, & vltimus contumeliam trahit ingentem. Quomodo vero cognoscam dignos & indignos? Aut quæ normæ discriminis?

§. 14. Res ardua est, quæque excusationum laterbras aperit illis, qui disciplinam dissoluunt, nec Academias scientiarum flore, & studio, sed pomparum inanibus metiuntur. Retegam tamen illa arcana, & prætextus auferam.

Inter eos qui digni doctotoratu censem, magnum est discrimen, & ut philosophi loquuntur, latitudo. Augustinus, & Hieronymus doctores sunt; nec tamen eo nomine nō digni, Eucherius, Prosper, aliiq; nam Augustinum semel Ecclesia habuit, multis vero in singulos annos doctotoribus indiger. Non igitur ad unam normam, exigenda est eruditio. Quis enim nunc aut docto*r*, aut Episcopus creatur, qui non lumen, volens se Augustini dicipulum faciet?

Nullus magister, aut docto*r* eius scientiæ creari debet, qui eam docere non possit. Nam magister, & docto*r* a docendo ita nominantur. Deinde plerique in Academis qui promouentur, etiam iure iurando ad docendum astringuntur. Facultas philosophica a suis hoc iuramentum exigit. Pofremo iurabunt, se unum annum integrum a promotione, in nostra facultate prelegendio, ac docendo duraturos, ac eodem anno semel publica disputationi præsidere velle. Quomodo iurabit doctorum ea, quæ non didicit? Irritiorum hoc iuramentum est, si aitius iuret se doctorum literas. Ecclesia & respubli-
ca tanto sumptu illa magisteria, doctotoratu*s*, ad docendum, ordinavit, ut optime monuit Sylvestre de doctotorib. §. 4. Ecclesiam omnia illa, non modo philosophiæ, & maiora studia ad docendum referre, sed linguarum etiam cognitionem docent canones. Totam rem exposuit extr. de magistris Clemens V. in Conc. Vienn. c. 1. Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes, perpeti curare ouimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosque lucrificare Deo, fuanobis cooperantegratia, valeamus: hoc est, quod profecto desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulo destinamus effectum, atque circa illud diligenti studio, & studio*s* diligentia vigilamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desiderium asequendum, diuinorum eloquiorum si expositio congrua, ipsorumq; fidelis prædicatio admodum oportuna. Sed nec ignoramus, quin & hac prouincia inaniter, vacua querere, si auribus lingua loquentis ignorantium proferantur. Ideoque illius cuius vicem in terris (lucet inmeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui itaros per vniuersum mundum ad euangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus vtruntur infideles precipue, abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui infideles ipsos sciant, & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumque collegio, per doctrinam Christianam fidem, ac susceptionem sacri baptis*m*is aggregare: Ut igitur peritius linguarum huiusmodi, posset habiliter per instructionis efficaciam obtineri: Hoc sacro approbante Concilio scholas in subscriptarum linguarum generibus ubi cung. Romauam curiam residere contigerit, nec non in Parisiensi & Oxoniensi, Bononiensi & Salamantino studiis prouidimus: Statuentes, ut in qualibet locorū ipsorum teneantur viri Catholicæ sufficien-tem habentes Hebraicæ, Arabicæ & Chaldaicæ linguarum notitiam: duo videlicet vniuersitatis lingue periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter trans-ferentes, alios linguis ipsas solitice docant, eorumq; peritiam studio*s* in illos instructione transfundant: instructi & edicti sufficien-

Ecclesiæ col-
legiata quo
in suis gra-
dum requi-
runt, eru-
ditos, non
titulares
magistros
volut.

Quam tur-
pe indocto-
rum esse vlti-
mum?

Inter do-
ctos
magnum
est discrimen
eruditio*m*.

Flagitiose
docto*r* crea-
tur, qui do-
cere non po-
test.

Sine impo-
stura igna-
ri lingua-
rum ad hac
euehi non
possunt.

sufficienter in linguis huiusmodi, fructum speratum posse (Deo autore) producere, fidem propagatur salubriter in ipsis populis infideles. Quibus eisdem in Romana curia legentibus per sedem Apostolicam, in studiis vero Parisiensiis per Regem Francie, in Oxoniensiis Anglie, Scotie, Hybernie, ac Walie, in Bononiensi, per Italiam, in Salamanico per Hispaniam, prelatos, monasteria, capitula, conuentus, collegia exempta & non exempta, & ecclesiarum rectores in stipendiis competentibus, & sumptibus volumus prouidere: contributionis onere singulis iuxta facultatum exigentiam imponendo: Privilégis & exemptionibus quibuscumq; contraria nequaquam obstantibus: quibus tamen nolumus quod alia praedicuum generari.

Ab Academis
micorū si-
delitate sa-
lus Repu-
blica pen-
det.

Hec consideratio omnes Academicos mouere debet, ut magno delectu, scuero examine ad honores admittant. Id quod facile praestabunt, si à fide sua in columitatem sanæ doctrinæ, atque adeo Reipublicæ pendere iudicauerint. Cumque animaduertant Episcopos, Reges, Princes tanta sollicitudine, tanto sumptu, priuilegiisq; doctos, & gnaos quæcere pro Ecclesia, ac Republica viros, pessimi exempli esse intelligent, ipsa scientiarum sacraria contemptui habere, discentium alacritatem retundere.

Academia
Moguntina
seuera
examina-
di leges ha-
bet.

§. 15. Hoc constituto varia, & non leui examinatione, doctrinam auditorum explorent. Moguntina Academia seueras habet, & dignas, quæ vbiq; florent, leges. Si quipiam enim in facultate Theologica honores Academicos petat. Primo necesse est, ut apud senatum temporis, exercitorum, profectusque sui testimoniu professorum suorum habeat, nisi enim illi testentur digni videri, qui examen subeat, à limite repellitur, deinde admissus disputationibus quinque publicis eruditionem suam probare cogitur; Iurisperit suos ita exercent, ut si quem prima disputatione probauerint, illi deinde alia legem assignent, ad quam exponendam, defendendamque se viginti quatuor horarum spacio præparet, quæ exagatio, excusioque tam seria est, ut nemo facile nisi probe instruatus se discrimini committat. Medicorum etiam seueræ sunt in examine leges, & seria disputationes, adeo ut haud facile quisquam indoctus hic doctoratus pulset ostia.

Artium fa-
cultas serio-
sorum e-
ruditionem
explorare
recenter.

Facultas artium liberalium, præter quotidianas exercitationes, testimoniaque professorum, in omnibus artibus, etiam eloquentia, poësi, mathesi examinatione instituit, & singulos scorum explorando, totam pene philosophiam inquirit: Omnes enim examinatores promittunt, se nulum insufficientem, aut parum idoneum admissuros. §. promis. mag. Tentatorum. Vnum igitur examen est, quod toto tempore studiorum perdurat, dum vel in propria schola teste magistro, & condiscipulis profectum suum probant, vel publicis per annum disputationibus, & omnium philosophorum conuentu ingenii specimen præbent. Alterum quo à deputatis magistris priuatum interrogantur. Qui quamvis in aditu examini promissionem duntaxat præfert, ex alia tamen causa, etiam iure iurando obligantur: Ante promotionem enim inter cetera sic intrant: Item quod fidele testimonium de baccalaureis in facultate promouendi sint præstulti, quoties super hoc debite fuerint requisiuti. §. iuramentum recipient: licentiam & insignia.

Examina-
tores Mo-
guntini iu-
rati.

Huius curæ cautionisque neglectu, non modo aliis in Academis indocti, sed hæretici etiam intruduntur in Ecclesiæ, & Academias; nam indoctæ Academie hæretes subtiliores ne nosse quidem, ne dum arcere possunt. Multum, (inquit Petrus Greg. 1.18. c. 9. de rep.) etiam nocuit Republica quod professores aliqui reperiuntur parum timor ate conscientie, & non considerant quale pecus arcadicum intrudant ecclesiæ & subcelliis, ad gratiam saepe gradus prophani concedentes: nec considerant, seredituros rationem coram Deo & hominibus de tanta in probandis studiis negligentia. Intrudunt quoq; aliquando

in cathedralibus hereticos, ex quibus virus & perniciem aut pestem reipublice sequi necesse est. In quibus emendandi opus est reformatione diligenti, que facile erit rectoribus & conservatoribus, seu episcopis & principibus, si studia reuocentur ad institutum scopum in erectione, & viri docti bonaque conscientia & integra fidei, præficiantur, & si i qui pertinaciter in errore vel malitia persenerant, emendentur.

§. 16. Quod si Academicis ipsi suarum rerum curam deponant, nec super fama sua, nec super reipublice salute labore moliantur; Episcopis & principibus ea cura incumbet. Fecit id Albertus Brandenburgius S. R.E. Cardinalis Archiepiscopus Moguntinus, ut tum aetate, tum præfatio statutorum facultatis artium testatur. Non ignoto visitationem, & reformationem difficultem duramq; videri. Sed præstat moneri viros doctos, & Academias restaurari, quam perire iuuentem. Nec ratio omnia corrigiendi esse potest. Nam primo, omnes etiam licentiatæ, & doctores pro nominationibus beneficiorum, & ordinibus examinentur, nec stetur iudicio Academicis, si solent illo imperiti ad gradus promoueri. Lites inde orientur & tumultus, sed facile ea mala princeps sedabit, alioqui priuilegia relinquet. Videlur (inquit Petrus Gregorius 1.18. c. 9.) pralatus iniuriam facere vniuersitati, veleno eius gradum examinare, mo iniuria fit principibus, quod indignos existimant, quos ipsi idoneos iudicant inquiri de idoneitate impetrantium, nec vult eum examinari, cum sit iam probatus, in aliis.

Sicut Episcopus non potest examinare presentatum ab Abbat, cum sufficiat Abbatius testimonium. Nam si Episcopo datur examinatio graduatorum, aut nominatorum, aut præsentatorum ab vniuersitatibus & Abbatibus, nonquam inueniret graduatum aut nominatum doctum, aut sufficientem, etiæ si effet Bartolo vel Panormitanus simili, nisi effet illi propius: quod & locum habet in istis censoribus Parisiaca vicaria Episcopi, qui tanta fulitatem & presumptionem & superbia obcecauntur, ut nullum putent aliquid scire, quin illis aduletur, vel applaudit, imperit, qui nisi quod ipsi faciunt, nihil rectum putant. Quare semper presumendum potius pro actu vniuersitatis, si debita forma factus fuerit, & pro habilitate personæ.

Hæc ille de reformatione optime, & prudentissime; non tamen assentior, cum negat oportere gradum examinari. Nam si causa probabilis est de eruditione illius dubitandi, non modo potest Episcopus, sed etiam debet eum, quem animabus præficit, examinare. Fatur ipse Petrus eodem capite §. 6. Possunt ex abuso & corruptione professorum, quemadmodum experientia didicimus, plura incommoda, & mala Republica inferri: maxime cum indignis, & pecunia inundatione gradus conferuntur. Hoc si ille experientia didicit, si quotidie Episcopi, & Princes per mala, & incommoda Reipublicæ discunt, cur potius illa mala ferre, quam dubium examinare debent? Trident. Concil. sess. 7. c. 13. omnes examini subiicit, exceptis illis, qui præsentantur ab vniuersitatibus. Presentati, seu electi, vel nominati Omnes à quibusvis ecclesiasticis personis, etiam sedis Apostolicis annuntiatis, ad quævis ecclesiastica beneficia non inserviantur, nec confirmantur, neque admittantur, etiam prætextu cuiusvis priuilegii, seu confuerundis, etiam ab immemorabili tempore prescripta, nisi fuerint prius à locorum Ordinariis examinati, & idonei reperti. Et nullus appellatiois remedio setueri potest, quo minus examen subire tenetur. Presentatis tamen, electi seu nominati ab vniuersitatibus, seu collegiis generalium studiorum excepti.

Sed tamen sess. 24. cap. 18. reuocari exceptio videtur, cum magis magisque vniuersitatibus sinecriterat corruptam animaduertaret. Cum enim indocti doctores priuilegia non fruantur, Academias municiari quæ indoctos promouent, non possunt illis priuilegia communicare, non ergo possunt indocti vii doctorum. Ita ipse Gregorius lib. 18. cap. 9.

Si Academici sine negligentes
Respublica
reformet.

Neg. doctor indocto: debet frui priuilegio doctorum. Et certe tales qui titulo tenus doctores sunt, & qui neglectu: studiorum, quod iam didicere, amiserunt, digni essent qui iterum examinarentur, non quidem ab his qui volunt videri Rabini, nam cecus cecum ducere, sed a magistris eruditis, probatis professoribus, bona conscientia, & a timentibus Deum, a rectoribus & reformatribus scholarum, qui certe non minus necessari sunt in Republica, quam visitatores Ecclesiarum. Sed tales essent deputandi, qui in professionibus seu facultatibus reformati essent peritissimi, & munere Professorum perfuncti laudabiliter fuisse, veterani & emeriti, & non aliunde, vel alii.

Ipsi doctores
verum pos-
sunt exami-
nari.

Doctor po-
tes repre-
batur.

Licentiatu-
sorum pro-
doctoratu
potest ex-
aminari.

Propter mo-
re repro-
bare possunt

Deprada-
docto-
ratus

Pontifice
non simili-
citer docto-
res, sed cum
rigore ex-
aminis po-
stulat.

Confetu-
dines pra-
ue confere-
re dignitatem.

Nec inficius inimicus, quin & equum & salutare Republica putamus, approbatum semel in Doctorem, posse iterum reprobari, si posse inueniatur per reformatores predictos, vel per ipsos Magistros qui ante approbarunt in sufficiens: ino & insig-
nibus posse priuari, sicutem priuilegiis. Nisi casu, vel morbo, vel senectute, fuerit scientia amissa.

Sic Gordianus Caesar: Grammaticos seu Oratores, decreto ordinis probatos, non se viles studiebus prebeant, denio ab eodem ordinis reprobari posse in cognitum non est. Nam & in his versatim publica visitatis, ut propter presumptionem doctrinæ Doctores ad multa publica officia, & beneficia Ecclesiastica admittantur, & imperitia eorum multos ita deceptos ledat. Quarce examinatus, & probatus, in gradu Licentia, potest in examine Doctorum reprobari, cum ex noua causa potuerit se inutilem reddere, veluti si in magna temporis distantia inter licentiam, aut prolyratum, & doctoratum petum: vel quia in tantum examine fuerit approbatus, & alia superiunt, secundum ea, qua notat Abbas Panormitanus.

Sic Sylvestre de doct. §. 5. Quinto queritur, quæ requirantur doctorado, ne reprobetur, sed approbetur? Er dico, quod Scholaris reprobari potest, non solum propter defectum scientia, que scilicet iudicanda est sufficiens arbitrio doctorantum, sed etiam morum: ut probatur in L. magistris. C. de prof. & medi. li. x. iuncta cle. ii. de magi. & ita feraut consuetudo: Vnde sex requiruntur, in promouendo ad dignitatem magisterii. Primo docendiperitia, id est scientia. Secundo docendi facundia. Tertio subtilitas interpretandi. Quarto docendi copia. Et hoc habetur in l. vniuersit. C. de prof. qui in vr. Conf. lib. 12. Quinto excellentia morum: ut in d. l. magistris. Sexto, morus fortitudinis, ut sciat aduersus vim fortitudinem resistere, lib. redidatur. C. de prof. & me. li. x. Vnde pauci attingunt dignitatem doctoratus, ut dicit Bar. post Cy. in l. omnes populis ff. de iust. & iur. Et qui tempore approbationis habuit has conditiones, si postea officiatur in multis, degradandus est à doctoratu, ut in l. Grammaticos C. de prof. & me. li. x. Reprobari enim potest doctor, vel magister ut in l. ii. C. eo. & no. Bar. in l. sed & reprobari ff. de excu. tu. in princ. vbi tex. dicit medicum posse reprobari, & idem in l. vi gradatim. S. reprobari ff. de mu. & ho. sed non sine causa l. P. Pomponius scribit ff. de nego. ges.

Si situr doctorile degradandus est, non potest esse capax nominationis, nam de doctis, & legitime promotis loquitur. Id adeo cognoscere licet, ex concordatis Franciae, & summi Pontificis. Verba pauci sunt. Sed illarum (Ecclesiarum Cathedralium) occurrente huiusmodi vacacione, rex Francie pro tempore existens, vnu grauem magistrum, seu Licentiatum in Theologia, aut in iure, seu in altero iurum Doctorem, aut Licentiatum in vniuersitate famosa, & cum rigore examinis, & in 27. sive etatis anno ad minus constitutum, intra sex mensas à die vacacionis Ecclesiarum earundem computandos nobis, & successoribus nostris Romanis Pontificibus, seu sedi predicta nominare, & de persona per Regem huiusmodi nominata, per nos, & successoros nostros, seu sedem predictam, prouidere.

Quis dubitet Ecclesiam talem in Concil. Trident. petere, quem decribit, in Concordatis Francicis?

§. 17. Ex Rebuffo autem disce, varios in Francicis, & vicinis Academiis esse promotionum titulos. Quædam n. vniuersitates non concedunt licentiam, cum hac clausula; de rigore examinis. Sed vel cum clausula, de gratia, pro ignaris. Vel de bona iustitia pro mediocre doctori. Vel de bona, & mera iustitia, pro di-

uitibus, & ciuibus, vel de bona, & mera iustitia, & bene merito pro doctissimis, vel fauorem habentibus.

Quos titulos, nemo non videt perniciem esse omnium artium, ac scientiarum, dum eodem elogio doctissimus, & diues, doctissimus, & cui fawetur Republica obtruditur. Si igitur more Chinensi, legibus Europæ doctoculi, & magisteruli titulares, ad inuidem reuocentur, Academici iure iurando nouo obstringantur, alii Theologiam spectati examini interesse iubantur. Doctores iuris plures audient examinandos, facile integritati Academie restituentur, summa est, si indi-
gnos promouere pergit Academiam, puniatur, & si opus est, dignitatibus excidant perniciose gratiæ auctores.

Pertinet ad principem non minus ea cura, quam vi-
rum, & arcu, & classis restauratio: tanto magis, quæ-
to maiore periculo peccatur. Olim impotentes que-
stus caufa, & promotoes esse mentiebantur, & docere aggrediebantur, in eos grauiter à magistratu est ani-
maduersum. Et merito id factum tradit Panormitanus in c. quoniam Extr. de magistris, & cæteri dd. in l. Eos de fali. Non multo leuius est doctrinam mentiri, quam promotionem; nam promotione lignum est do-
ctrinæ, quod illi præferunt fallo. Nam & ille im-
potest, qui hederam, vacuo dolio suspendit, qui que-
ximbram titulorum, sine corpore doctrinæ, miseris
auditoribus ostentat.

§. 18. Deniq; nouæ, atq; amulæ Academie, quæ veterum torpore excitent, erigantur. Multæ veteres sunt, & quasi effæta, nec iuuentute, nec magistris floentes, dedidicerat iam quiete doctorem agere, fa-
me petitoris, plausu antiquitatis solitudinem suam consolantur, nec reparant vires, vigoremque pristi-
num, similes illi, de quo canit Lucanus.

Stat magni nominis umbra,
Qualis frigido quercurus sublimis in agro,
Exuviæ veteres populi, lacrataq; gefans
Dona Ducum, nec iam validis radicibus hærens
Pondere fixa suo est, nudoque per aera ramos
Effundens, trunco non frondibus efficit umbram,
Sed quamvis primo nietet casura sub Euro,
Tot circum fylæ firmo se robore tollant,
Sola tamen colitur.

Huic in vicinia legitimi interuallii, viuendam, & labore
exercitam, nouaq; iuuenta nitidam constitutat prin-
cipes, amator eruditiois. Talem in quam in qua non
tantum nomen, & fama Academie,

Sed ne fia virtus

Stare loco, solusque pudor non vincere miles
Hic nouus hostiles feret forti impere turmas;
Acer & indomitus, quo mens, quo iura vocasset,
Ferrenamus, & nullos studiorumq; horrere labores.
Successus virgere suo, infante fauori
Numinis, impellens quicquid præclarapetenti,
Inuidia obicit.

Experite princeps, stimulos dabit emula virtus.

§. 19. Nec racenda tamen & aliaratio Academias
conseruandi, angendiq; Theologis, & Philosophis
de stipendio non iusto modo, & legitimo, sed amplio
prosperitati. Jurisperitus, & Medicis etiam opulentiis
donaticum coedatur. Cum enim det Galenus opes, Salaria do-
cum magni excellentis Medici praxis questu faciat, etiibus
non pot tenui salario, ad Cathedræ, & quotidiana le- augenda.
ctiones alligari. Tantum igitur eius sit honorarium,
ut clinicos nec iniusat, nec inuferre cogatur, immo hoc Paruus si-
psum illi prohibeatur. Satis fuerit li alios doceat, pendio ma-
si a ceteris coedulatur. Iustinianus opes & honores sup gnos labores
pediat, professori itaq; iuris civilis, atq; èr Canonici, non suscip-
tantū salarium constituantur, ut nec principis cancel- piani, qui
lariam ambiat, nec adiutorum, qui consilientium possunt par-
tibus opprimuntur celeres opes, & incrementa uolabore
admiretur. Nam vt quingenis aureis assiduos Ca- mererim ma-
thædræ labores ferat, quem lautis stipendiis, magnis gnum.

Corrigenda
temeritas
promouen-
di.

Imposter est
qui promo-
tionem me-
titur, &
peior ille,
qui titulo
promotionis
doctrinam.

Nouæ Aca-
demie vete-
res exigitat.

Academie
lubricus
status, si non
solida vir-
tute firma-
tur.

Nouæ Aca-
demia ma-
gno conatu
adolescentes
instruit.

honoribus multi principes inuitant, quem aduocatus in maximis causis magnates posunt, sperari non potest. Magniigitur doctores, magna impensa conducti sunt; nā virile nobilē iuuentutem leges doceat, qui nullam non modo causam obtinuit, sed ne perdere quidem potuit; quia nemo tam simplex est cliēs inuentus, qui stillicidium illi crederet, perinde est, ac si tironibus praefectū cōstituas, qui castra nulla vidi.

Bibliotheca
thesaurus
publicus.

Hanc Re-
spublica in
vsum non
in spectacu-
lum ex-
struat.

Bibliotheca
studiorum
non deside
requirit.

Ingeniū est
necessaria
Biblio-
theca.

Athenien-
sium Biblio-
theca.

Athen. I. 1.
6.1. Aristaeus

§. 20. Deniq; hāc quoq; Reipublica sit cura, vt Bibliothecas omnium scientiarum, quam optimas instruant, non ad ornatū modo ciuitatis, sed vium potius eruditiorum. Nam Bibliothecam condere, vt nō est opum priuatarum, ita vel maxime ad publicam magnificientiam pertinet, & quidem magnificientiā omnium vīlisimam. Nobilissima fuit illa Proloemēi, de qua Philo, Iosephus, Liuius, Seneca, Agellius, quāmvis inter Senecam, & Agellium nonnulla sit discrepantia. Seneca de Tranquill. animi c. 9. Studiorum quoq; qua liberalissima impensa est, tam diu rationem habbo, quādū modū. Quo mīhi innumerabiles libros & bibliothecas, quarum Dominus vix tota vita sua indices perlegit? Oneat discentiēi turba, non infirmit: multoq; saius & pauci te auctoribus trādere, quam errare per multos. Quadrängenta millia librorū in Alexandria arserunt, pulcherrimam regiā opulentia monumentū; aliis laudauerit, sicut Liuius, queleantia regum, curāq; egregium id opus ait fuisse. Non fuit elegātia illud, aut cura, sed studio & luxuria: ino ne studio & quidem, quoniam non in studium, sed in spectaculum comparauerant: sicut pleriq; ignari etiam seruū literarum, libri non studiorum instrumenta, sed cationum ornamenta sunt. Paretur itaq; librorum quantum sati sit, nihil in apparatum.

Agellius l. 6. c. vlt. Septingenta millia voluminum fuisse ait. Reprehensionem Sene. nō Probo. Bene responderet ille fibi. Honefius inquis, in his impensas, quam in Corinthiā pīlās tabulas effuderim. Vtiosum est vbiq; quod minūm est. Cum ille item im obiicit: Quid habes cū manus ignoscas nomen marmore atq; ebore captatis, quam opera cōquarenti, aut ignoranti auctōrum, aut improbatorum, & inter tot millia librorum oscitam? Cui voluminum suorū frontes maxime placent, itilique? Apud desiderios ergo ridebis, quicquid orationum historiarumq; est, & tēlo venus Exsfructā loculamenta, iam enim inter balnearia & thermas bibliotheca quoq; vt necessarium domus ornamentum expolit. Ignoscere plane si è studiorum nimia cupidane oriretur: nāc ista exquisita, & cum imaginibus suis descripta, sacrorum opera ingeniorum, in speciem, & cultu parietum cōparantur.

Hoc solum recte dicit: Non esse requirenda opera auctōrum improbatorum, & inter tot bonos auctōres, non esse negligenda studia: Merito ciuii bello ALEXANDRINA illa Bibliotheca caēsari, plena enim fuit, non modo impiorum Philosophorum, sed Magorum etiam superstitionis libris, veritarumque attium documentis. At Rēpub. in Acadēia, aliorumq; vīlū optimorum librorum copiam, comparare vīlissimū est, neq; enim quicquam multorum ingēna magis retardat, quam librorum inopia. Hieron. in Pl. I. Cāfariensem Bibliothecam mirifice commendat, ab Iulio Africano institutā, à Phamphilo & Eusebio auctā, quam saepe ipse consuluit quamvis eo tempore paululum collapta fuerit, sed nominatissima fuit ALEXANDRINA. Athenis Pīlāstratus tyrannus primus publice legendos propositū libros, Atheniēis deinde bibliothecam adornarunt, sed communī Grecorum clade exusta virbe Athenarum Xerxes Bibliothecam misit in Persidem, Seleucus cum vice verla Elamitāram rapinae in Grāciam reuecherentur, Atheniēisibus restituit. Aristoteles & ipse, Bibliothecam reliquit Theophrasto: Theophrastus vero eā tradidit Neleo. Neleus autē Scēpsin dērulit, inquit Strabo, ac posteri reliquit hominibus imperitis, qui libros inclusos & negligenter positos tenebant. Cumq; Atticorum regum studium in conquirendis libris, in eam bibliothecam, quā Pergam erat, perficerent, in

fossa quadam occuluerunt; quos à tēneis & humore corruptos, Apelloni Teio trādiderunt, magno empto argento, Aristoteles videlicet, & Theophrastus. Appellon autem, quod libri corrum studiorū esset, quam sapientia, volens corruſiones emendare, eos transcribendos dedit, scriptura non recte suppleta, qua propter libros edidit erroribus plenos. Quare antiqui Peripateticī post Theophrastum, cum omnino libris ordinariis carerent, paucis dantaxat exceptis extēnorū sermonū, nihil habebant, in quo firmiter philosopharentur, sed positiones quādām lucubrabant. Posteriorēs vero, postquam hī libri in lucem venerē, Aristotelem imitantes, longe melius, quam illi priores philosophati sunt. Nam propter errorum multiūdinem, consen- tanea dicere necesse habuerunt.

Sed ex veteribus magna laude clariuit Theodosius qui studio librorum', Proloemū superauit, & prudētia colligendi, nam optimos quoq; sancitorū patrum codices, in bibliotheca reponēbat, multa sua manu descripsit, vt auctor est Nicēph. I. 14. ca. 3. Templū S. Sophiē quod nobilissimum Constantinopolis habuit, decem librorum myriadas in Bibliotheca sua aſſeruerat. Ante nostra tempora Laurentius Mēdices Florentinus, per Marcum Musarum Cretēsem, abdītā Grācia Bibliothecas scrutatus est, & nobilē illam Bibliothecam Florentiā instruxit. Olim Romē viginti nouem publicas librariās officinas fuisse sc̄bit Viator. Nobilissimā nūc sunt, Vaticana, & Venēta. Augustus vt habet Suet. c. 29. domi construxit, templū Apollinis in ea parte palatīne domus excītāuit, quam bibliotheca. Augūſtū. Addīta porticus cum bibliotheca Latina, Grācā, quo loco iam se- nior sepetiam fēnatum habuit, decūrīa, iudicū recognoscit.

Domitianus quoq; abfūptas in cēdīo Bibliothecas restaurauit, vt tradit idem Tranquillus, vndique n. describi emendata exemplaria curauit. Idem Constantinopolis fecit, Constantinus magnus. Neq; quicquā contra Bibliothecas facit, quod librorū multitudō. ingenium turbare dicatur, multi enim sint in Republicā, pro multis, construere oportet. Quisque Multos ha- pro suo ingenio, quos volet, leget. Et opus est multis beatib̄s fane legisse, multos vidisse. Vīnam, inquit D. Hieron. Ref. pro Ep. 40. omnium trāditorū habere volumina, vt tardī- multa. tatem ingenii eruditōis diligētē cōpēsare. Et: Multa in A multa manu recipio, & à multis multa cōgnoscam.

§. 18. Optimam igitur Bibliothecam viris studio- fūtū. sis Respublica aperiet, atque vt ne momentanea sit illa beneficentia, leges illas prāscribet.

1. Sine Bibliothecāi facultate ne intranto. Leges Bi-
bliothecāe.
 2. Nemo nisi spectatā fidei, & probitatis admitti-
tor.
 3. Libri omnium facultatum bono ordine collo-
cantor.
 4. Libri omnes materiālē, & nomen auctōris titulo
exterius ostendunt.
 5. Alius liber qui catalogum omnium librorum or-
dine Alphabeticō contineat, cōfō.
 6. Illo in catalogo, nōmen auctōris, materialia libri,
magnitudo, color describitor.
 7. Nemini, etiam ipsi Bibliothecario, aut consuli, li-
brum efferre, nisi dato Chyrographo, liceto.
 8. Si quis aliquem extulerit, post menēm referto.
 9. Munditiam Bibliothecāe, & librorum curanto.
 10. Bis singulis annis de nouis libris emendis sena-
tum admonetō.
 11. Libri vetiti exulanto.
 12. Nemo notam libris vel atramento, vel reflexa
charta imprimito.
- Quod si sumptū Respublica fugiat, aliam legem addat, augendā Bibliothecāe, & minuēndis impensis importunam.
13. Si quis libro Bibliothecam auxerit, bonum fa-
ctum esto, cuius memoriam comiter conseruato.

CAP.